

МАХНЕВИЧ Д. С., здобувач
третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти освітньо-наукової
програми «Загальна педагогіка та
історія педагогіки» Житомирського
державного університету імені
Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЯК ОКРЕМОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В ЗЗСО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

До початку світової пандемії COVID-19 дистанційне навчання сприймалося в Україні як освітня інновація. Означену проблему обговорювали зрідка, використовували ще рідше: проведення онлайн-уроків було винятком. З уведенням навесні 2020 р. карантинних обмежень через COVID-19 освітні заклади усіх рівнів вимушено переходили в онлайн-режим, набуваючи при цьому як позитивного, так і негативного досвіду. Останній спровокував бурхливі обговорення та обростання питання «дистанційки» численними міфами. Зокрема, вважалося, що онлайн-освіта вимагає активного включення батьків або що традиційне (офлайн) навчання значно ефективніше за дистанційне [1]. Вже тоді, відповідно до ст. 3 Закону України «Про освіту», для реалізації права дітей на освіту, органами державної влади було прийнято низку рішень для організації безперервного освітнього процесу, а саме, Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. Варто зазначити, що в цей період у закладах державної та комунальної форм власності, навчання відбувалось з використанням технологій дистанційного навчання і лише приватні школи впроваджували дистанційну форму навчання.

Повномасштабна війна кинула нові виклики закладам освіти та всім учасникам освітнього процесу. В умовах сьогодення велика кількість людей виїхала за кордон, частина населення тимчасово окупованих територій перемістилась на підконтрольні території задля власної безпеки, водночас частина залишилась проживати на непідконтрольних територіях. Як показують різні статистичні дані, зібрані Міністерством освіти і науки України, значна частина дітей (як за кордоном, так і на ТОТ), виявляють бажання здобувати саме українську освіту, хоч їм доволі складно поєднувати навчання в закордонних та вітчизняних закладах освіти. Відповідно, з 2022 р. неабиякої актуальності набуло питання організації освітнього

процесу в українських школах для здобувачів освіти, які не можуть відвідувати навчальні заняття в закладах.

Для забезпечення безперервною та безоплатною освітою дітей, які не можуть відвідувати заклад освіти через: збройний конфлікт, проживання (перебування) за кордоном (для громадян України), на тимчасово окупованих територіях України, стан здоров'я, поширення епідемій, наслідки природних та техногенних катастроф тощо, а також дітей, які потребують реалізації індивідуальної освітньої траєкторії відповідно до їхніх здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей та досвіду, якщо: визначено особливі освітні потреби дитини; індивідуальний підхід до навчання обдарованої дитини або учень займається певним видом (видами) спорту та бере участь у спортивних змаганнях, з вересня 2023 р. засновники визначили конкретні заклади (державної та комунальної форм власності) з числа тих, що належать до сфери їх управління, які можуть здійснювати організацію освітнього процесу за дистанційною формою для осіб, які виявили відповідне бажання (незалежно від території обслуговування).

Аналізуючи досвід осередків дистанційної освіти в 2023/24 н.р. можна чітко окреслити особливості організації здобуття освіти за дистанційною формою (як окремою формою здобуття освіти). Адміністрація закладу, в якому організовується дистанційна форма здобуття освіти, має здійснювати:

1) аналіз нормативно-правової бази з організації дистанційного навчання, яка використовується в комплексі, а саме (основний перелік):

1.1. Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»;

1.2. Положення про інституційну та дуальну форми здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом МОН України від 23.04.2019 № 536;

1.3. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом МОН України від 08.09.2020 № 1115;

1.4. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти (затверджений наказом МОЗ України вфд 25.09.2020 №2205);

1.5. Наказ МОН України від 15.05.2023 р. №563 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні» (зі змінами);

1.6. Наказ МОН України від 09.09.2024 р. №1276 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України»

2) аналіз готовності педагогічних працівників, а також надання їм методичної та психологічної допомоги, організація наставництва (за потреби); забезпечення електронного документообігу, функціонування і оновлення веб-сайту закладу освіти [3];

3) вибір платформи для синхронного режиму навчання (відеоконференцзв'язку).

Відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти така форма навчання здійснюється закладом освіти на підставі рішення педагогічної ради, за наявності навчально-методичного та системотехнічного забезпечення. На вебсайті закладу освіти (за його відсутності – на вебсайті засновника) оприлюднити інформацію про забезпечення ним здобуття освіти за дистанційною формою. Заклад освіти створює у своєму складі класи (групи) з дистанційною формою здобуття освіти, мінімальна наповнюваність яких (на час дії воєнного стану) становить 20 учнів, за винятком класів, які навчаються за всеукраїнським інноваційним освітнім проектом «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» та спеціальних класів, для яких мінімальна наповнюваність становить 5 учнів. Максимальна кількість здобувачів освіти в дистанційних класах, за нормами законодавства, може бути більшою ніж 24 особи (початкова освіта) та більшою ніж 30 учнів (базова чи профільна середня освіта). Тобто, фактично максимальна кількість дітей в цих класах не встановлена [2].

Для ефективної організації дистанційного навчання важливо враховувати наявність у дитини умов для навчання в синхронному та асинхронному режимах, і контингент здобувачів освіти: а) здобувають освіту лише в українському ЗЗСО; б) паралельно навчаються у закордонному закладі освіти. У першому випадку немає потреби розробляти окрему освітню програму. Навчання здійснюється за освітньою програмою закладу. Суб'єкти дистанційного навчання мають виконувати державні стандарти освіти. У другому випадку варто враховувати, що вони опановують дві освітні програми одночасно. Це може призвести до збільшення навчального навантаження на дітей та, як наслідок, погіршення їхнього стану здоров'я. За таких умов потрібно вжити заходів щодо

оптимізації освітнього процесу й урахування результатів навчання з тих предметів, які здобувач (здобувачка) освіти опановує в закордонній школі [4]. Враховуючи, що в першій половині дня, ці діти навчаються у школах країн перебування, доцільно онлайн-уроки ставити в розклад не раніше 15:00. Батьки або законні представники дитини, за можливості, мають надати в заклад довідку із закордонного закладу з переліком предметів, які там вивчаються, що дозволить ефективно впровадити вивчення предметів українознавчого компоненту (українська мова, українська література, історія України, географія України, захист України, правознавство), тоді керуючись нормою Закону України "Про повну загальну середню освіту" (абзац третій частини четвертої статті 14) оцінювання із тих предметів, які вивчаються в закордонній школі і відповідають предметам української типової освітньої програми, здійснюється на підставі результатів, отриманих у закордонній школі [5].

Враховуючи вищезазначене, можна підсумувати, що дистанційна освіта пройшла складний еволюційний шлях у своєму розвитку. Набутий досвід дав можливість всім учасникам освітнього процесу швидко зорієнтуватися на початку повномасштабного вторгнення та продовжувати формувати майбутнє покоління українців. Сьогодні, саме дистанційна форма здобуття освіти дає можливість дітям здобувати якісну освіту в Україні з будь-якого куточку світу. Також, важливим аспектом є те, що в цей важкий час система дистанційної освіти успішно функціонує та прогресує.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко О.В. Організаційно-правові основи дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки, 2023. №17. С. 82-88.

2. Про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затв. наказом Міністерства освіти і науки від 08.09.2020 р. № 1115. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>

3. Дистанційне та змішане навчання в школі. Путівник / Упоряд. Воротникова І. П. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 48 с.

4. Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні: наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2023 № 563. Офіційний вісник України. 2024.

5. Закону України «Про повну загальну середню освіту»: наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 463-IX. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>